

RÖVID HIREK

BEFORAD. A statisztikai hivatal közlése szerint az 1931-ben felbontott népszámlálás során a 14,044,000 összlakosság közül 78 000 volt a zsidók lélekszáma Jugoszláviában. — Most zajlott le Belgrádban a jugoszláv vívóbajnokság, amelyen 8 sportklub közül 3 zsidó sportklub is résztvett. A zsidó sportolók igen szép eredményeket értek el a vívóbajnokságban. Bajnokságot nyertek a vivás különböző ágaiban a következő zsidó sportolók: Stein József, a zágrábi Maklaci István, Ing. Fröhlich Subotica, Weisz József Zágráb és Müller Ruth.

RIGA. A rigai rendőrség a beállított horogkeresztes szervezettel számos tagját tartóztatta le törvénnyeljes levélnyelvéssel. A szervezettel ellátott, Gustav Celminsich is rendőrségre jutott a beállított párt a német horogkeresztes párt szellemében dolgozott. A lefektetett kivételre helyre való tekintettel a vádlottakra magas büntetés vár.

BERLIN. A cionista szervezet központi bizottsága határozatot hozott, melynek értelmében a cionista szervezetekhez való tartozásból az összes zsidó zsidó frontarcok és sportszervezetek való tartozásának elutasítása. A zsidó frontarcok tudvalegve állandóan anticionista provokációkat írtak ki magukal. — Wolf Rose nevű török zsidó, aki már hat éve él Németországban, a fiktív rendőrség őrizetbe vevte, mert egy német leányval élt együtt. Internálótáborba zárták, majd egy napon a táborba került és kivették az orrdo. Véres kínzások után felkötötték egy fára. Egy közlekedő lárná elütte a merénylőt, aki így nem tudták kitélelesen bevezetni a táborba. Wolf Rose kocsit lusa után szabadul meg. — A német frontarcok sorozatosan zárják be kapukat a zsidó nyaralók előtt. Ujabbban Westerland, Norderney és Ardenne csatlakozott az anticionista frontarcokhoz, amelyek megtiltják a zsidó frontarcok látogatását.

EDINBURG. H. C. Wells, az ismert angol író, a Pen Club kongresszusán tartott megnyilvánulásában, többek között a következőket mondta: „A berlini Pen Club számos írói központot, marxiát, marxisták, vagy pacifisták. A nemzeti Pen Club szempontjából ez a legnyugatibb. Ha a nemzeti Pen Club szellemi tevékenységét Clubja egy el kell érnie Berlinből. Bejelentette továbbá Wells, hogy rövidesen megalkul egy új német Pen Club, Németország határain kívül, amelyben az összes nemzeti írók részt vesznek. A székhelye vagy Párizsban, vagy Londonban lesz. Beszédét így fejezte be Wells: „Nem sokára eljön az az idő, amikor újabb kivétel nélkül minden író tagja lehet majd a berlini Pen Clubnak.

VARSÓ. A lengyel kormány engedélyezte a zsidó centrumokban nyilvános akciók levezetését a Keren Hatara érdekében. Az akcióhoz a lengyel zsidóság leprominensebb vezetői csatlakoztak.

LODZ. A Poole Agudas Jiszroel szervezete az elmúlt héten Ledaban tartotta meg konferenciáját.

HAMBURG. Dr. Josef Carlebach által szerkesztett „Iser. Familienblatt“-ot, amely egyik legújabb színes magazin megalkotta a riadós évfordulóját, a hatóságok elkövetkezett, az a címen, hogy alkalmas a lakosság nyugtalanítására.

BÉCS. A Keren Hatara központ a napokban ülésezett Bécsben, amely a Szovjetországról való elmozdulásokról Palesztinába való átszállásának kérdéseivel foglalkozott.

Egyesületi hírek

Bnei Akiba (Izrael Kerkárdón). Az erdélyi zsidó Bnei Akiba szervezetének ezúttal is megerősített székességi nyári táborát. Az ez évi tábor a Gheza melletti gyönyörű fekvésű Kerkárdón lesz, melyen részt vesznek a cseh-szlovákiai, ruszinok, mint a magyarországi Bnei Akiba szervezetek tagjai is. A tábor június 1-től augusztus 1-ig. A gyermekek felügyeletével egy képzett gyermeknevelő lesz meg bízva.

Az orthodox ort. hitközségben az emelt szombaton, a hitközség főbírójának kérelmére, *Káiz Pál* kérés rabbi, az erdélyi főrabbi fele, igen szépen sikerült drosel tartott. Káiz rabbi útjában volt Odoberben, mivel a poci-t-i hitközség meghívására Pociestbe utazott, ahol az anyahitközségben a lakos egyrésze kivált és az odavándorolt erdélyi orthodox zsidósággal egyetemben orthodox hitközséget szándékozik létesíteni.

Chuston megalakult a Brit Hitközség Ch. Halperin irányítása és közreműködése mellett. Az egyesület Kohn Oszkár vezeti. A helyi csoport 35 aktív tagot számlál.

Chuston az elmúlt héten dr. Neumann Oszkár (Brestliva) előadását tartott a K. K. L. munkájáról és eddigi teljesítményéről. Kritika tárgyává tette a revizionisták bojkott-mozgalmát. Az előadás részletes revizionisták üzeneteket az előadó ellen. A teremben a rendőrség teremtett rendet. (S. J.)

A chusti ort. hitközségben a munkási Beszéd végleges határozatot hozott és megerősítette hivatalban a legújabb választással beérült 31 képviselőtöltött tagot. Tekintettel azonban arra, hogy a hitközség a rabbi választás fontos elhatározása előtt áll, a megválasztott képviselőtestület kötelezi, hogy magán 8 ellenzéki választmányi taggal egyeztessen. A rabbi választást már ki is írták és amint hírlak, csak egyetlen rabbi jelölt, Rabbi Grünwald jelölt foglalkozni „igen” vagy „nem” mel.

Palesztinai hírek

Az angol gyarmatiügyi miniszter az alsóházi felmérések alkalmával, amelyek a palesztinai zsidó bevándorlás korlátozását és a csekély számú certifikátok kibocsátását tartják kijelentette, hogy a bevándorlás tekintetében kizárólag a főtörvény véleménye a döntő, mert ő ismeri legjobban az ország befogadó képességét — és gazdasági erejét.

A hivatalos lap jelentése szerint március hónapban 3567 zsidó érkezett Palesztinába. Az összes utazók száma 3840 volt. A zsidó bevándorlók közül 215-an, mint turisták érkeztek és utólag megkapták az állandó tartózkodási engedélyt. 408 zsidó a tőkés kategóriához tartozik és legkevesebb 1000 font tőkével rendelkezik. Palesztinában tehát márciusban legkevesebb 500.000 font tőkebevitel történt. — Februárban 2789 bevándorló közül 2756 volt a zsidó. További 289 zsidó regisztráltak februárban, mint bevándorlók, akik addig nem rendelkeztek tartózkodási engedéllyel és februárban megkapták. Februárban 356 zsidó tőkés bevándorlós történt az országba.

Az arah nacionalista sejtő az utóbbi időben habzójjal német — nemzeti szocialista „vezérek” arcképeivel díszítette ki. Az arab ifjúság felhívják, hogy a zsidók elleni harcukat Hitler példája szerint szervezzék meg. „Al Dipo” jefai újabb nyomtatásban hozta Hitler „Mein Kamp” című művét.

A palesztinai rendőrgépezettség hivatalos kommunikát adott ki ezzel a hírrel kapcsolatban, hogy angol rendőrok horogkeresztes díszített egyenruhában jelentek meg a helyi városban. A kommunák megállapítják, hogy mindegyike egy rendőrnök az egyenruháján volt horogkeresztes jelvény, azonban lársza figyelmeztetésére ez is ezonnal eltávolította. A rendőrgépezettség ennek dacára mélyen sajnálja az „izraeliellen” kilengést.

A palesztinai kormány 1. héti időtartára beállította az „Al James Al Islamia” című arab napilapot, amely a „Sürmer” névű számtal kizirovna közötté és arabra fordítva hozta a cikkek tartalmát.

Közvetlen Szovszov előtti, a támogatásról után foglalta el a liberális rabbiakat. Rabbi Mosse Kiera öröket Rabbi Aser Wolf Wieder új főrabbi. Az új lelkiszerzőt kiváló tudós és már az első napokban alkalmat nyílt lelkesedéséről a katasztrófával szülői tevékenységében és támogatásában bizonyítottakai szolgálatán.

A palesztinai cionista exekutív és a Vaad Leumi együttes ülésén elhatározták, hogy egy Hertz-mauzeumot állítsanak fel, ahol dr. Herzl Tiedar, a cionista mozgalom megalapítójának földi maradványait fogják elhelyezni. A mauzeum felépítésére külön alapot létesítettek. — A prágai cionista kongresszus ugyanis határozattal felhívta a cionista exekutívét, hogy a legközelebbi időben be kell lépnie a szükséges lépéseket abban az irányban, hogy Herzl Tiedar földi maradványait a bécsi dóbtárgyi temetőből, ahol ideiglenesen temették el a vezért, Palesztinába szállítsák. A határozat értelmében legkevesebb az év tizem százhuszadikáig, Herzl halálának harmincadik évfordulóáig meg kell, hogy megtörténjen. A kongresszus speciál bizottságot választott a határozat végrehajtására, amely a legközelebbi időben Herzl egykori barátai foglalkoznak a helytel: Adolf Böhm, Jacob de Haas, Johann Kremenetzki, az időközben elhunyt dr. Leo Motzkin, Ringel szenátor és Ussechkin. A kongresszus határozat azért is sürgetti az átköltözést, mivel attól tart, hogy Ausztriában olyan viszonyok következhetnek be, melyek hosszú ideig lehetetlenné tehetik az átvitelt.

Eljegyzési hír. Dr. Duschinsky Árnin trnavai főrabbi eljegyezte Stein Bettykét, b. e. Stein Miksa főrabbi leányát.

A belti rebbe szerint elérkezett a megváltás ideje. *Lebbergbbi jelentik:* A belti rabbi az elmúlt Sz uolker, miközben a kohaniták megadották a gyűlekezeti, hírtlen megszólalt s lelkesült hangon így kiáltott fel: „Zsidók! Térjétek meg eltevelyedettség tekből, mert felragyogott Cionra az új Világosság és nem sokóra megérjük Mesiasch ben Dávid megváltását!” — A belti rabbi szokatlan kiírásra mélyen megrendítette a gyűlekezeti és különböző kmentorokra adott alkalmat. A rebbenek mindenesetre igazra lehet. Mert a Talmud szerint Mesiasch elővetetésének idejét jelmeztlen fojga az a körülmeny is, hogy „kálá Pruta min Hakisz”, azaz a pénz kifogy a tárcából. Ez az időpont pedig már bekövetkezett.

Ha Bucurestibe érkezik szálljon meg a **Hotel Imperial-ban** Calea Victoria 49. A királyi palotával szemközti részében. Ujabb átalakítva, a legújabb árakkal.

ZSIDÓ HUMOR ÉS KISZSIDÓ TÖRTÉNETEK

Miért szolgál a katonaságnál?

A lábomok inspicálni jár. Elvonul a csapat előtt és a regrutákat kitanítják, hogy ha a lábomok ur megkérdi, miért szolgál azt kell mondani, hogy a „királyért és hazáért.” Végül egy hősorsoshoz jár. Nem éri, mit kérdez a lábomok. A tolmács elmondja, hogy mit kérdez a lábomok. Miért kell szolgálnom? Mire a megszólított válaszolt: — Well man hat mich gemasert . . .

A kölcsönösség elve alapján

Élt egy kis hitközségben egy rabbi. Aki kora ifjúságban, mielőtt még rabbi lett volna, sokátig, mint kereskedő dolgozott. Ebből az időből maradt az a szokása, hogy sokat szerezelt utazni. A hitközség, amely különben nagyon szerette lelkiját, nem szívesen látta, hogy rabbi, oly gyakran utazik. Amikor ezt tapintatos formában tudomására adták így válaszolt; célzását léve a tagok nem nagy valóságosságára: — Hagyjatok engem utazni — akkor én is hagyjak beneteket szabadon.

A magántulajdon szentsége

Egy nagyon szegény, de tudós zsidó az alkeresete meg keserves kenyérrel, hogy vándor — prédikációt tartott és ebből volt meg szűkössége. Ilyen körülmény ismert meg egy jó módu hősorsos, aki mindéig támogatja. Egy ízben, amikor újabb meglátogatta utján, az adományozó így szólt: — Most nem tudok adni, mert férjhez adom lányomat és minden összegre szükségem van. Mire a maggid így válaszolt; — Az én pénzemem ne adja Ön férjhez a leányát . . .

Miért nem adnak egy tudósnak

Egy nagyon okos rabbinak elmondották egyszer, hogy gyűjteni járnak, két ember számára. Az egyik, egy vak — ember, a másik pedig egy nagyon szegény tudós. A gazdag, akithez adományért mentek, csak a vak — részére adott tekintélyes összeget, visszatart a szegény tudósnak semmit. Mire a rabbi a következőképpen indokolta ezt: — Azért adnak a vaknak, mert vak az még ő is lehet. De a szegény tudósnak nem kellett adnom — mert szegény tudós ő sohasem lesz.

Ki vállaikozik?

Egy nagyon szellemes zsidó asszonyról beszéltek a következők. Háziorvosa egyszer azt panaszolta, hogy ő akire életét egészségét bizza, alig negyedrészt kapja annak az összegnek, amelyet évente ügyvédjének kifizet. Mire az asszony így válaszolt. — Az ügyvédeknek átadom a peres aktákat és ezzel anyagi beleségemet elviszi magával a házába. Ha Ön is vállalkozik arra, hogy beleségemet elviszi magával, akkor tiszter annyit adok, mint ügyvédeknek szoktam.

Az együgyű chevre-gabe

A chevre-gabehez vendégek érkeztek. Hiu ember volt nagyon ez a chevre-gabe. Rendkívül sokat tartott az eszéről, holott együgyű ember volt. Kijött a vendégek elé a szolgálja. Azok megkérdezték tőle: Mit csinál a gabe most? A samasz válaszolt: Lithon van és hazudik az Uristennek . . . — Hazudik az Uristennek? Hát ez hogyan lehet? Kérdezték a vendégek meglepetten. S hangzott a válasz: — Tükörbe néz és így fohászodik: Dicséretessék az örökvaló Isten, aki engem teremtett s aki engem ésszel ruházott föl.

Zsidó vagy?

Támogasd előfizetéseddel a „NÉPUNK”-et!

NÉPÜNK

KERESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ORADEA Strada Iosif Vulcan No. 4. Telephone: 440.

ZSIDÓ HETILAP Főszerkesztő Felelős szerkesztő WASSERSTROM SÁNDOR LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei, magánosoknak 250 Lei. Külföldön: 4-2 Dollár, Kc. 120-300. P. 25-15, S. 30-20, Dinár 180-190.

A passzivitás csődje

Erdély zsidó naplaja, az Uj Kelet most kezd ébredezni. Eddig srucpoltikát folytatót. Azt hitte, ha ő nem fogja regisztrálni azokat a szegényteljes és egész zsidóságot romlásba vitték és veszedelmessé, akkor szépen elismul minden magától. „Felemelkedni” a kis-kalibéri politikai társan, hogy „kifutni” a kiesinyes „moch’okakat”, de a nagy sajtó ne avatkozzon bele ezekbe a dolgokba. Ez az álláspont feleltes szammal nézve, valóban ilszletetremélt. Először sokféle álláspont előfizetője van egy újságnak, már pedig mindegyik szája szerint írni nem lehet. Ha meg állást foglal egyik-másik irányban, akkor kész a baj. Semmiről sem tudomást venni! — ez lett a jelszó a zsidó sajtó egy részénél és tudjuk, hogy sokszor bizonyos szakkörök is rossz néven vették, hogy a „Népünk” nyíltan állást foglalt bizonyos irányban, mégha ezáltal előfizetői egy részének tapsától, sőt előfizetésétől is elesett. Ugy értezik, hogy a köznek használnak vele, ha nem hagyjuk, hogy a zsidó tömegek, irányítás nélkül, csölyegjenek ebben a dzsungelben, amely mindinkább áthatolható, sötétebb, sötétebb, sötétebb, amelyben az igazságok, az egész erdélyi zsidó közéletet elnyelvéssel fenyegetik.

Most végre azt írja az Uj Kelet, hogy „létező, öböltet hezekkel nézni a tolmácsok és züllésnek ezt a passzivitást, egy-értelmű a bűnnek”. Ezt írja szövegint és ezekkel a szavakkal kell rámutatnunk arra, hogy a józanosságól közömbösök, az opportunusok, a „felemelkedők” rájöttek végre arra, hogy nemcsak azokról van szó ezekben a csunya harcokban, akik pro vagy kontra állást foglaltak, hanem azokról is, akik azt hitték, hogyha párhuzban ülnek, akkor legfeljebb csak bosszankodni, vagy nevetni fognak a színpadon ágyúkon. Nem így történt. Részlet kell vegyen ebben a harcban mindenki, mert különben nemcsak az erdélyi ortodoxia, hanem egész zsidósága széjjel-züllik, végérvényesen és visszavonhatatlanul. Itt ma már teljesen mindegy, hogy valaki „harcol-e”, vagy bölcöslen ül és hallgat. De nem csak ma van így, hanem már régóta úgy értezik mi, hogy a zsidó közélet Erdélyben olyan fertőző került, amelyből kétségbeesítő kiáltások nyílnak a jövőbe. Itt nincs ma már rendes hitközségi élet, itt halálos ellenségeknek néznek szemben egymással emberek, frakciók, néha világüzenetek is. Itt egyrészt a chassidizmus vöjga harca, a modern és vallásos aszkézissal, itt elfoglalt, szélsőséges, serepsims nélküli rabbi akaráj obskurus akarákat rákúrnáni a közre, itt úgy járnak be egyes emberek, frakciók a minisztériumban, — hogy beleavatkozzék a zsidóság belső ügyébe, — mintha soha nem hallottak volna autonómáról.

Laptársunk ezt most veszi csak észre? Illetőleg úgy gondolja, ha örökösben nobilisán halga, akkor a zsidó közélet fenékbefurt hajója nem süllyed el? Azt hitte talán, hogy ő mindig a fedélzetén marad, mégha ezernyi belső ellenség torpedózza is meg, ezt a szerencsétlen járművet? Most kei kiáltani: omlás utján a zsidó hitközségek? Most, amikor már csaknem minden elcseszelt? Most, amikor hofasok és paróksok, strámlisok és saccosok, szabályosok és berabált arcuak, egymással szemben, egymás ellen, összehívta Irtit, zuzzák az autonómiát, a hitközségek évszázados pilléreit, mindent amit az ősek évszázadok alatt felhalmoztak. Többé laptársunk, amikor azt hiszi, hogyha továbbra is a noncooperation elvöt vallja, akkor ennek az lesz az eredménye, hogy minden elcseszül. Oh, korántsem! Itt bele kell avatkoznia a magasabbrendű közérdek javára, mert itt nem azon múlik valami, hogy az előfizetők egy-hányada mi gondol a lapokkal szemben? Itt nem a business az első, hanem az az érdek, hogy nyíltan kiáljunk valamennyien a porondra, hogy satu nerei, carci-i, oradeai, cluj hitközségi tisztályok a nyilvánosság előtt portak láttassanak az igazság érdekében. Nem esztétikus lávány és nem zűrés párgársorunk előt, De ha nem visszkérli szennycsünetek, akkor saját házukban fogja pestisessé lenni a levegő. És nem lehet egy vezérlékben ragótn remédunom találni minden bajra. Semlegesíteni a hitközségeket. Vagy keltőválni. Vagy hasznóly gyogyaszerek. Nem! Itt ki kell állni minden jobbérzésű emberek a gatra. Maadosokunk, de elsősorban a zsidó sajtónak. És rá kell folytatni, minden

szerecsélen járművet? Most kei kiáltani: omlás utján a zsidó hitközségek? Most, amikor már csaknem minden elcseszelt? Most, amikor hofasok és paróksok, strámlisok és saccosok, szabályosok és berabált arcuak, egymással szemben, egymás ellen, összehívta Irtit, zuzzák az autonómiát, a hitközségek évszázados pilléreit, mindent amit az ősek évszázadok alatt felhalmoztak. Többé laptársunk, amikor azt hiszi, hogyha továbbra is a noncooperation elvöt vallja, akkor ennek az lesz az eredménye, hogy minden elcseszül. Oh, korántsem! Itt bele kell avatkoznia a magasabbrendű közérdek javára, mert itt nem azon múlik valami, hogy az előfizetők egy-hányada mi gondol a lapokkal szemben? Itt nem a business az első, hanem az az érdek, hogy nyíltan kiáljunk valamennyien a porondra, hogy satu nerei, carci-i, oradeai, cluj hitközségi tisztályok a nyilvánosság előtt portak láttassanak az igazság érdekében. Nem esztétikus lávány és nem zűrés párgársorunk előt, De ha nem visszkérli szennycsünetek, akkor saját házukban fogja pestisessé lenni a levegő. És nem lehet egy vezérlékben ragótn remédunom találni minden bajra. Semlegesíteni a hitközségeket. Vagy keltőválni. Vagy hasznóly gyogyaszerek. Nem! Itt ki kell állni minden jobbérzésű emberek a gatra. Maadosokunk, de elsősorban a zsidó sajtónak. És rá kell folytatni, minden

A vég kezdete . . .

Vérben uszik a Harmadik Birodalom

Egymást mérszárólják a nemzetiszocialisták. — Itélet nélkül végzik ki az »arúlokat». — Hitler győzött, de megbukott a hitlerizmus. Berlin. A Németországban lefolyt drámai események senkit sem értek váratlanul, ha méreteiben, kiindulásában és ered nyelvében meglepetéseket is hoztak. A hitlerizmus pokoli uradának ugyszólván csucspontja volt az a kíméletlen mérszálás, amelyet ezúttal nem a zsidók, hanem a nemzetiszocialisták vezetői és katonái köztöl foglaltak le, — maguk a nemzetiszocialisták. Hitler és Göring nyíltan és szűgyenkezés nélküli kiálják most a világközvéleményre fel, hogy eddig gazemberek, öfítel, becstelens árulók és bűnszök vezették Németországot és mondták itéletle ételek és sorok fölött. Eddig . . . mondják Hitler és Göring. De a világ és Németország népe tudja, hogy az őitűlet uradának mindaddig nincs vége, míg Hitler és Göring nem jutnak ugyanarra a sorra, mint Röhm kapitány, Heines és a lemészárolt sok — sok szlezer. Hitler rohamcsapatát felláztatták. Kenyérrel, munkát, jogot, igazságot és rendet követelték. Hitler válasza pedig az volt, hogy lemészárolta saját párhívveit. Ha talán a rohamcsapatok újra csak a zsidók életét követelték volna Hitleről — a vérfürdő elmarad. De a zsidókat már rég rájöttek arra, hogy nem a zsidókat pusztulásban rejlik a győzelem. A rohamcsapatok levonták ennek következtétit

anomlára, amely eluralja a zsidó közéletet. Erélyesen illakozni kell minden jogtalanság, minden gaszág ellen, amely bármily irányból is nyílna meg. Nem szabad hagyni a tespedést. Nem lett volna szabad hagyni laptársunknak eddig sem. Ahogy mi is harcoltunk eddig is erők minden mecfeszítésével. Mert tudtuk, hogy nem „rókuk” hanem „rólunk”, valamennyiánkról van szó. A mi életünk, gyermekeink jövőjéről döntenek minden percben. Az erdélyi zsidó jövőjéről. És minden oltu, minden veszedelmek, minden lépés, amelyet nem az igazság érdekében tettek, amely lépés a teljes leromlás jele.

Mi nem vagyunk optimisták. Mi nem merjük azt mondani, hogy még nincs késő. Bizonyos tekintetben, úgy érezzük, hogy az askenáz zsidóság elcseszlette a csatát, a chassidikus satumare-i-rányítási erőszakosságokkal szemben. Itt valóban kellőbálások, széjjelzülések lesznek, amelyek még betegebbé teszik majd a zsidó közéletet.

Talán még nem késő. Talán. Ezért fogjunk össze valamennyien, akik jól és nemeselet akarunk. Talán sikerül még menteni, amit menteni lehet. De nyíltan ki a frontira. Nem okoskodni. Nem elamerikázni az ügyeket. Mert mindnyájan szerepeink ebben a tragikus színdarabban. Akár „okosok” a hátterben dünk. De százszor inkább nyíltan, becsülettel állani a harcot a jobb ügy és az igazság érdekében, mint győdna meghunyászkodni a hátterben.

Együtt! — az igazság érdekében s akkor esetleg megmenhithetjük még a teljes züllés utján haladó erdélyi zsidó közéletet.

A német sajtó szerint ebben a pillanatban Hitler még ura a helyzetnek. A valóság azonban az, hogy Hitler sorsa meg van pecsételve. Hitler pártja és a nemzetiszocializmus befutotta dicsesten pályáját és lealézott. Mőgötte hulláncnyek ternyosulnak és pusztulásában még újabb ezreket fog magával rántani. Ma még Németország kancellárja Hitler és Göring a porosz miniszterelnök. De mit jelent ez a formal győzelem, amikor az összes jobb és haladói pártok, a kommunisták ép úgy, mint a katolikusok, a polgárság ép úgy, mint a munkásság ellenük van. Hitler önmagát itéletle halátra, amidőn elrendelte a rohamosztagok lefégyvezetését és feloszlását. Hitler önmagát zárta ki a nemzetiszocialista pártból, amikor lemészárolta a vezetőket és mondott halálos itéletet a nemzetiszocialista ideológia fölött, amelyet a valóság Németországban már rég kivégeit. A hitlerizmus és a nemzetiszocializmus meghalt Németországban. Maga Hitler megszórolta le. Vér folyik a Harmadik Birodalomban. De ezáltal az örültek és gonoszlevek egymást mérszárólják le.

Nagy viharok a Központi Iroda clujji gyűlésén

A „Népünk” a választmányi pergőtűzében. — Careiből elkergetik a saploncai rabbist. — Comisia intermarat neveztek ki a carei-i hitközség élére

Cluj (Saját tudósítónktól) Július hó. Az erdélyi zsidóság régen nézett oly várakozással egy gyűlés elé, mint a kedden délután lefolyt Központi Irodai tanácskozásra amely kizárólag a carei-i hitközség ügyeit tárgyalta. Legutóbbi számunkban közöltük már, hogy a valea lui mihai-i rabbigyűlésen, mely rabbik voltak jelen. Így Teitelbaum Joel sátmarei, Klein Jakob helmi, Rosner Julia sacueni, Schönfeld Benjámin valea-lui-mihai-i és Lichtenstein Benik Baruch crasnai fő rabbik. Emlenben nem voltak jelen, amint tévedésből közöltük, a simleul-silvaitei és a tásnadi fő rabbik. Sőt ezek egyenesen ellene voltak a rabbitanács összehívásának. Bár a rabbitaácsnak semmi jogtörése nem volt, hogy ősz szüzlőn, engedték a Sátmarelról kiindult erőszaknak és a hákebonló politikai érvényesült Valea lui Mihai-on, is, ahol összesen ötödik az új carei-i főrabbi ellen. Mert Teitelbaum főrabbinak családi érdekei úgy kívánják, hogy Careiben az legyen a rabbi, akit ő akar, s nem az, akit a hitközség többsége. A terror érvényesült és az ed-hoc bizottság határozata el is, hogy a Központi Irodai választmányi összehívják, bár erre csak az elnök volna illetékes, aki csodálatos profécival, mindenkor Marienbadban tartózkodik, valeahányzor az erdélyi orthodoxiában a terror ulti feljé. Elhisszük neki, hogy nem bírják el idegeit az a házjást és kémleltséget, amelyet a körültelevő sátmareli klíka diktál. A jobb-érzésű fő rabbik is lával iyekeznek tartani magukat ettől, a nem esztétikus és sokszor érthetetlen házjástól, amelyben mindenkinek része van, aki nem Teitelbaum—Freund irányzat szeretője. A valea lui mihai-i rabbi-értekezletnek is a Careihez közelebb helységek rabbijaiból kellett volna állani, ezzel szemben csak azt hívták oda, aki „megbízható” volt az ő szempontjukból.

Ilyen auspiciumból állt össze Clujban a Központi Iroda választmánya. A rabbi Carei Teitelbaum főrabbi terrorja alatt van, aki semmi más véleményt nem enged érvényesíteni, csak az övét. A világi tagok már el sem mennek, mert tudják, hogy minden szavuk, ha nem őt dicsérik, „poco” lesz. Egyetlen nem pose világi tag ma Erdélyben Ullmann Ábrahám, az oradeai hitközségől kiebrudalt volt főjegyző, aki mindent elkövet, hogy az Irodában szerepet kaphasson, mert ott a checherek körül lehet fő üzletek lebonyolítani. Freund Chaim pedig, mint Teitelbaum főrabbi híu családja, mindent úgy csinál, ahogy a nagy rebbe mondja.

A Központi Iroda tehetetlenségére jellemző, hogy ma nem egyeb, mint a sátmareli klíka kreatúra, s csakis olyan határozatokat hoz, amely az ő érdekeivel kvadrál. Állandóan foglalkoztatja az összes hatóságokat, főleg a kultuszminisztériumot, amint azt legjobban a Carei hitközség ügyében leirt miniszteri rendelet is igazol. Így K. I. a legálisan kinevezett carei-i hitközségi vezetőséget is „felüggesztette”, de akulluszminisztérium megerősítette őket június 6-iki 10.660—954. sz. átiratával és ezzel dezavualta az Irodát.

A Központi Iroda ülése

Ilyen előzmények után kezdődött a keddi ülés. Nagy szenzációt kellett rögtön ez ülés elején, hogy mind azok, akiknek önző érdeke az utóbbi években a „Népünk” „megsértette”, szövelkeztek arra, hogy lapunkat, az erdélyi orthodoxia előtt diszkreditálni igyekezzenek. A sőtél háttérből most már előjött, mert úgy érezték, hogy elérkezett az idő, hogy „leszámoljanak” a „Népünk”-kel. Úgy hítköz, hogy az erdélyi zsidóság egyetlen szókimondó és legelterjedtebb lapját sikerüljön fog hemis jelszavakkal és vak terrorral elnémíteni. Ez a sőtél manőver ezáltal nem sikerült. De bizonyos, hogy az Ullmann Ábrahám féle min denre kapható, elszánt brávok nem ugyaznak addig, amíg lapunkat „a vallás szent nevében” nem iyekezzenek, Központi Irodai határozattal „rabbiellenesnek” nyilvánítani. Pedig csak Teitelbaum-ellenes és terror ellenes. Mert kimondjuk nyíltan, hogy például a sátmareli klíka jelenleg carei-i főrabbi van olyan

caddik, mint azok, akik ellene összesen ötödik, mert helyére egy Teitelbaum családbelii kel lene beültetni a párnoszeba. Kétségtelen, hogy aki Teitelbaum ellenes, az még nem rabbi-ellenes általában, mint ahogy olvasánk ezrei meggyőződhetek arról az elmúlt évek folya mán, hogy csak az erőszakos klíkkuralmat oszorozzu, de a rabbi iránt mindenkor a legnagyobb tisztelt hangján intunk. Csak egyetlen esetre hivatkozunk. Távól Jeruzsálemről megvédjük harcolunk Duschinsky fő rabbi követje, exisztenciája, lakása, jelszáva érdekeiben eredménye. De oszoroztu ez Ullmann-féle sőtél emberek szerepét, akiknek harminc esztendő destruktív mulját kötelekben le hene felsorolni, hogy az erdélyi közzélemény rémületten vegye észre, hogy ki ez az ember és mit akar? De erre is rákérül a sor.

A gyűlés lefolyása.

Kedden délután 4 órakor nyitotta meg Löwy Mór rabbi a gyűlést a választmányi ülést, a sátmareli, léposi, crasnai, sigheoi, helmi-i, sacueni, roskaui, bistricei, utor i. sibiui, valea-lui-mihai-i fő rabbik jelenlétében. Előnk feltűnést keltett, az oradeai, dejli, siheii, simleul-silvaitei, targu-muresi, visoi, tásnadi, reghini fő rabbik távolléte, akik egyébként egyetlen választmányi ülésen sem szoktak hiányozni. Világi tagok közül jelen vettek: Oradeai Ferenc Dej Joszovits Lipót Sighe, Drummer Sámuel Sátmare, Ullmann Ábrahám Oradea, Seidenfraun József Oradea, Lefkovits Izák Marghita, Rosenberg S. Lób Beclcan, Sohónbrunn Adóll Timisoara, Dachner József Radna, Danziger R. Valea-lui-Mihai, Seif Sinaj, Weiss Gyula Cluj, Spiegel Mór carei, Waldman Crasna és Mandel József Bistrca.

Löwy Mór üdvözli a megjelenteket, méltatlja a gyűlésen és utatsila a terem elhagyására. (Feszült érdeklődéssel tekint mindenki lapunk főszerkesztőjére, aki nyugodtan ül és várja a fejleményeket).

Joszovits Lipót Sighe, erélyesen állást foglal az Ullmann-féle javaslat ellen, mert a nyilvánosság kizárása, a Központi Iroda ügyességét jelentené. A sajtót inkább arról kell meggyőzni, hogy objektíve foglaljon állást az orthodoxia ügyében.

Oradeai Ferenc Dej, csallakozik Joszovits javaslatához. A zsidó sajtóra szükségünk van és azt nem elkergetni, hanem informálni kell. Az Irodának és a rabbikarnak nem lehet titkolniulójára és még ennek gyanuját is el kell magától hártani.

Schönbrunn Adóll Timisoara, az összes lapok ellen állást foglal, különösen azonban, az Iroda hivatalos lapját, az elnök vejenek szerkesztésében megjelenő Hoemeszt oszorozza. Spiegel Mór Carei javaslatára a választmány mellőzi a zsidó sajtó kirekesztését az ülésről.

Igy tehát meghusult a klíkknek az a terve, hogy lapunk főszerkesztőjét elváncsolják a gyűlésről. Ura ott állunk a veszélyeztetett gátakon, amelynek megtrongálásán, hogy a pusztító ár előlönse a közeletet, épen Ullmann Ábrahám mesterkedik hosszú évek óta.

A carei-i ügy

Ezután következnek a carei-i ügy. A chassid pártot Glattstein József, Kossovits Sámuel, Rosman Jakob, Tauber Heis és Schwarz Nándor, míg a carei-i hitközség vezetőségét, Weinberger Sámuel, Fried Lajos, Aron Mór, Grosz József, Klein József és Roth Lipót képviselik.

Glattstein József a sátmareli rabbipárt nevében hosszasan ismerteti az ügy előzményeit, és Brach volt főrabbi határozatát, amely szerint „hajások” nem lehetnek passzív választó-

joggal bíró tagjai a hitközségnek. Ez ugyan alapszabály-ellenes, de szokásjog. Kéri, hogy a jelenlegi vezetőséget kiváltsák el és Horowitz Ábrahám jelenlegi főrabbi mondják ki az iszuru, majd súlyos vallásérköcsi vadakkal illeli a mai vezetőséget.

Weinberger Sámuel a carei hitközség elnöke, erélyes hangon utasítja vissza Glattstein vádjait. Újabb és újabb ukázok jöttek az Irodától a chassid párt információja alapján és az Iroda nem tartotta szükségesnek, hogy magát más oldalról is informáltassa. Ugyanez történt a valea-lui-mihai-i értekezleten, ahol nem hallgatták meg a carei-i hitközség legális vezetőségét. Átadja egyidejűleg Horowitz főrabbi levelét, amelyben kéri a választmánytól, hogy amennyiben vitásá tennék legális megválasztását, úgy hajlandó egy dínóra éli járulni, az ügy végleges tisztázása végett. Weinberger Sámuel a maga részéről is kéri az ügyet dínóra éli utalni.

Grosz József hasonló értelemben kéri a hitközség jogainak respektálását, mert csakis ez a garanciája a béke helyreállításának.

Tauber Herseh, a chassid párt képviselőjében agresszív hangon támadja a jelenlegi carei-i vezetőséget, annak elnökét és kéri a saploncai rabbi és veje ellen, az iszuru kimondását.

Ezután Teitelbaum Joel (mint érdekelten?) elmondja a valea-lui mihai-i összejövetel előzményeit. Eltilti, hogy a metszők elleni iszuru Careiben nem respektálták és új metszőt állították be.

Grosz József Carei, reméli, hogy az Iroda választmányában az igazságosság fog győzni. Két évvel ezelőtől már a „hajások” beadványt nyújtottak át az Irodának, amelyben jogi helyzetük tisztázását kérik, azonban ez nem történt meg. Holott, ha ez bekövetkezik, akkor sok bajnak kulforrását megelőztek volna.

Teitelbaum M. D. lépül főrabbi még erélyesebb lépéseket követel az Iroda részéről és kéri a carei-i hitközség képviselőit, hogy kik azok a fő rabbik, akiket a beszindhez delegálni akarnának.

Weinberger Sámuel kéri, hogy először elvben határozza el az Iroda, hogy megírja a kéri dínórát és aztán beedelegjék a képviselőiket.

Schwartz Dániel kéri a választmányt, hogy mondja ki a carei-i jelenlegi vezetőség és rabbiavasztás illegálitását.

Weisz Gyula Cluj, javasolja, hogy a választmányi rabbitagjai vonuljanak vissza és hitéleti szempontból bírálják el a tényállást és csak aztán terjeszték az a választmányi elé.

Hosszas vita, harc és szóváltás következett ezután, míg végre az elnök Löwy Mór rabbi azt indítványozta, hogy a világi tagok vonuljanak ki és a rabbi döntsenek a kérdésben. Késő éjjeli órákig tartott a megbeszélés végül a következő eredményt hirdették ki:

A Központi Iroda választmánya ki mondja, hogy a carei-i hitközségi vezetőség nem tett eleget a kötelezettségének, hogy 1934 áprilisában, kiírja az új hitközségi választásokat, ennél fogva működése és határozatai illegálisak és semmissék. Áll ez a rabbiavasztásra is, amelyet az Iroda nem hogy jóvá, kimondja még az Iroda, hogy amennyiben a carei-i orth. hitközség vezetősége nem respektálna az Iroda határozatait, kizárja őket az orthodoxia kebeléből.

A miniszter beavatkozika

Az Iroda fenti rendelkezését megelőzte a minisztérium július 2-án kelt rendelkezése, amely szerint új comisia intermarat nevez ki és a régi vezetőséget eltávolítja, valamint a rabbiavasztást is se aminek nyilvánítja. Tehát a comisia intermarat intélmény újra „kóser” lett, mert a klíka érdekeinek megfelel. Az ideglenes bizottság tagjai egyébként a következők: Kossovits Sámuel, Klein Mór, Stejn Bernát, Katz Nándor, Frank Salamon.

Tehát kezdődik minden újiból és előlről. A rabbi, nem rabbi, a sakter, nem sakter, a hitközség, nem hitközség, csak ha a klíka, úgy akarja.

Újiból győzött a „harcosok” akarat. Minden nap újabb győzelem és a vége az lesz, hogy az erdélyi zsidóság elpusztul erkölcsileg és anyagilag.

... A carei-i hitközség sorsa fölött kimondják a halalos ítéletet ...

HETI GLOSSZÁK

Berlinben zsidó a szovjetkövet

Régi világban amikor egy — egy zsidó „karrieri” csinált, elolvadtak a gyönyörűséglő a zsidó újságok. Hogy íme ide néztelek emberek, ugyebár milyen nagyszerű nép ez a zsidó. Pardon: nem nép volt akkor, hanem vallás. Milyen sikerült kis fetekezett. Adta ezt és azt. Ugyebár? Nemde bár? És boldogan gratuláltak egymásnak. Már akik. Most megint örösz követ lett Berlinben. Egy zsidó került Berlinbe, akit a legnagyobb tiszteltlettel kellett fogadjanak Hilerék. Egy 170 milliós ország nagykövétét. Egy olyan hatalomét, amelynek kegyelét a világ minden hatalma versenyt — hajbókol. Chinsuk nagykövetét — zsidó. Illetőleg szabatosabban, zsidónak született, mi is annak tartjuk, de ő valószínűleg ez nem farja lényegének. Mert nála az elv a lényor. Az elv: kommunizmus. Ezt képviseli Chinsuk az Berlinben. Lehet ugyan, hogy egy kis tendencia nyilvánult meg ebben a moszkvai körökben. De az is lehet, hogy eszükbe sem jutott. Sőt, mi azt hisszük, hogy nem is gondolták rá. Miel az elvnek nem használ, ha Hilerék arra mutathatnak rá hullójánknak, hogy ugyebár kommunista és zsidó — egy. Íme példa: Chinsuk nagykövetét ur. Ők nem gondolták erre. Csak bizonyára nagyon rértémelt erre a fideszre Chinsuk elvtárs. Amint hogy Litvinovot sen tudják nékülözni és ma ő a világpolitika legelső prímegeideje. Csak róla nem zengedeznek hozsánának a polgári lapok, érthető okokból. Pedig? Eszünkbe jut ez a tréfás kérdés, hogy ki csókol, többet a férfi, vagy a nő? Mire a válasz: ahányszor csókol egy férfi, c ókol egy nő is. Ahányszor csókolják csinál Berthon, vagy Titulescu, ahányszor ott van partnernek: Litvinov. Az orosz zsidó. Meg Chinsuk ur. De mi erre sem vagyunk büszkéek. Abszolúte nem. Mert mi már messzebb tartunk; Belsmerjük hogy igen lehetséges nép vagyunk. Nép és nem csak vallás. De a megunk dolgához nem állunk. Irgargutani világírodalmakat, világvallekozásokat: csak 20000 ceriifikátot nem tudunk kihercolni. Még Litvinov sem. Még Herbert Sámuel sem. Senkisen. A megunk dolgához nem értünk. Mi vagyunk a világ legnagyobb écesz-geberjei...

A Pen klub és a zsidókérdés

Az Edinburgban lezajlott Pen klubok kongresszusa a legégetőbb korszerűség jegyében folyt le. Nyoma sem volt ezáltal az elvonatkoztatott irodalmi vitáknak, a stílus és a forma értékelésének, hanem sokkal inkább a kor-

előség szólt meg a világ irónegységében és felvetették a kérdést: szabad-e, lehet-e az irodalom mentesíteni a politikától, szabad-e az írónak semlegesnek maradni, — amikor a valóság állást foglalásra kényszeríti az író? A politika nyomára rá lényegét a Pen klubok edinburgi kongresszusára.

Csak a szépleltek és az elefántcsonttoronyokban élők monchajték erre, hogy az irodalom elírté céljától és rendeltetésétől. Az irodalom valójában csak most érkezett el hivatásának megíréséhez és értékeléséhez, most, amikor nyíltan a politikum síkjára lépett.

Maradhat-e író semleges, hallgatható író akkor, amikor önkéntes, szabad, vallások, nemzetiségek és osztályok szerint ültek, nyomják, börtönbe zárják és végzik ki az embereket? Lehet-e az életet elvonatkoztatni, a valóságot kicsempészni az irodalomból és ha lehet, szabad-e?

A Pen klubok képviselői Edinburgban állást foglaltak. Mindenekelőtt Hiler Németországot éllyegezték meg, nem az irodalmi forma és stílus, hanem a humanizmus és az igazság nevében. Egy ország, ahol az írást úgy bírálják, hogy ki írta, szöke, vagy barna, árj, vagy számita, ahol nem a tartalmat, nem

Ahol még mindig a Heimhauschen grófk alapítványából fizetik a rabbist

Marienbad és Prága között az első nagyobb átomás: Plan. Itt két városrészen laknak a zsidók. Az egyik: Kuttin-Planban, a megholtak a Heimhauschen grófk évszázados kastélyának parkjában. Mert itt van a plani zsidók temetője. Abban a régi grófi parkban, amely széles rétleivel, csöndes ligassalval, tarka virágok közötti forrású parkjával öng skóciái paloták kertjére emlékeztet. Es Planban még mindig abból az alapítványból húzza fizetését a rabbi, amit egykoron nemesemlékeztető Kajtán Berchten von Heimhauschen hagyott végrendeletében erre a célra. A plani zsinagógában még ma is kadtis mondanak a nemes grófiert ...

Marienbad, 1934 június. (Copyright by „Népünk” and Jób Paál. Utánozás tilos.)

A marienbadi főrabbi, Diamant Jakob doktor mesélte el nekem ezt a meghető történetet. A főtisztelőndő ur közel negyedszázad óta látja el nemcsak a marienbadiak, hanem a nagyszámu és a világ minden tájáról ide-

Bicsad gyógyfürdő Románia Karlsbadia

Megnyílt május 15-én

Nagy orvostanároktól ajánlva az összes gyomor, epekő, cukor, hólyag, prostata és gége megbetegedéseknél. Szobák pensióival vagy anélkül igen olcsó árak mellett. Szigoruan diétás konyha házikezelésben.

Szénsavas, sós, ásvány vízfürdők, hideg-izkurák és párolások orvosi felügyelet mellett. Inhalatorium.

Különféle szórakozások: Tennis-pálya, strandfürdő, minden este tánc, hetenként kétszer tombola és táncverseny.

Félszaru vasuti-jegy. Junius 1-től a Méra R. T. kényelmes autóbusszal naponta kétszer közlekednek.

Prospektust készséggel küld a fürdőigazgatóság. Telefon Satu-Maren Nr. 162. Bicsadon Nr. 6.

BICSAD

Közvetlen a Gara Nord szomszédságában

Hotel IMPARATUL TRAIAN (Terminus)

szálloda

Bucuresti, Calea Grivizei No. 177. Telefonok: 3-5214 és 3-0066

Elsőrangú szálloda, felvonóval, központi fűtéssel és meleg vízzel minden szobában. A szálloda egész személyzete beszél magyarul és németül. — A berszolgá minden vonni érkezésénél pályaudvaron van és díjmentesen szállítja a szállodába a vendégek poggyaszát.

előség szólt meg a világ irónegységében és felvetették a kérdést: szabad-e, lehet-e az irodalom mentesíteni a politikától, szabad-e az írónak semlegesnek maradni, — amikor a valóság állást foglalásra kényszeríti az író? A politika nyomára rá lényegét a Pen klubok edinburgi kongresszusára.

Csak a szépleltek és az elefántcsonttoronyokban élők monchajték erre, hogy az irodalom elírté céljától és rendeltetésétől. Az irodalom valójában csak most érkezett el hivatásának megíréséhez és értékeléséhez, most, amikor nyíltan a politikum síkjára lépett.

Maradhat-e író semleges, hallgatható író akkor, amikor önkéntes, szabad, vallások, nemzetiségek és osztályok szerint ültek, nyomják, börtönbe zárják és végzik ki az embereket? Lehet-e az életet elvonatkoztatni, a valóságot kicsempészni az irodalomból és ha lehet, szabad-e?

A Pen klubok képviselői Edinburgban állást foglaltak. Mindenekelőtt Hiler Németországot éllyegezték meg, nem az irodalmi forma és stílus, hanem a humanizmus és az igazság nevében. Egy ország, ahol az írást úgy bírálják, hogy ki írta, szöke, vagy barna, árj, vagy számita, ahol nem a tartalmat, nem

Paál Jób eredeti riportja:

özönló zsidó fürdővendégek legnagyobb megelégedésére nemis hivatalos. Magyarul beszélgettünk el egymással: a főrabbi ur, széplelésére nagyszombati. Így mondja el nekem a plani zsidók megható hisztériáját:

— Ezen a vidéken hosszú évszázadok óta élnek zsidók. Mindenkor békés egyetlítésben a városok és falvak keresztény lakosával. A plani hitközség is évszázadokra tudja visszavezetni történetét. Már abban az időben erősen fejlődő körség volt Planban, amikor a Sintzendorff grófk voltak ott a földesurak.

— Ferdinánd császár idején történt, hogy az egyik özvegyen maradt Sintzendorff grófnő megharagudott házi zsidójára. Haragjában el halározta, hogy elkergeti a zsidókat Planból. A zsidók a grófnő haragja ellen a császárnál kerestek védelmet. És Ferdinánd császár pá tenest adott ki arról, hogy a zsidókat nem szabad bánítani, meg kell hagyni őket ott, ahol vannak ...

— Amikor a grófnő tudomást szerzett arról, hogy a zsidók a császárhoz fordultak, éktelen haragra gyult. De a császár parancsával szemben tehetetlen volt, illetve: mégis kiokoskodott valamit ...

— Magához hivatta uradalmának Intőz-jét és azt mondta rekk: „Nem akorom három napig látni a zsidókat. Mondd meg nekik, lünnenek el három napra. ... Aztán, ha a haragom lecsillapodott, ám jöjjenek vissza!” A

Bicsad gyógyfürdő Románia Karlsbadia

Megnyílt május 15-én

Nagy orvostanároktól ajánlva az összes gyomor, epekő, cukor, hólyag, prostata és gége megbetegedéseknél. Szobák pensióival vagy anélkül igen olcsó árak mellett. Szigoruan diétás konyha házikezelésben.

Szénsavas, sós, ásvány vízfürdők, hideg-izkurák és párolások orvosi felügyelet mellett. Inhalatorium.

Különféle szórakozások: Tennis-pálya, strandfürdő, minden este tánc, hetenként kétszer tombola és táncverseny.

Félszaru vasuti-jegy. Junius 1-től a Méra R. T. kényelmes autóbusszal naponta kétszer közlekednek.

Prospektust készséggel küld a fürdőigazgatóság. Telefon Satu-Maren Nr. 162. Bicsadon Nr. 6.

BICSAD

Közvetlen a Gara Nord szomszédságában

Hotel IMPARATUL TRAIAN (Terminus)

szálloda

Bucuresti, Calea Grivizei No. 177. Telefonok: 3-5214 és 3-0066

Elsőrangú szálloda, felvonóval, központi fűtéssel és meleg vízzel minden szobában. A szálloda egész személyzete beszél magyarul és németül. — A berszolgá minden vonni érkezésénél pályaudvaron van és díjmentesen szállítja a szállodába a vendégek poggyaszát.

előség szólt meg a világ irónegységében és felvetették a kérdést: szabad-e, lehet-e az irodalom mentesíteni a politikától, szabad-e az írónak semlegesnek maradni, — amikor a valóság állást foglalásra kényszeríti az író? A politika nyomára rá lényegét a Pen klubok edinburgi kongresszusára.

Csak a szépleltek és az elefántcsonttoronyokban élők monchajték erre, hogy az irodalom elírté céljától és rendeltetésétől. Az irodalom valójában csak most érkezett el hivatásának megíréséhez és értékeléséhez, most, amikor nyíltan a politikum síkjára lépett.

Maradhat-e író semleges, hallgatható író akkor, amikor önkéntes, szabad, vallások, nemzetiségek és osztályok szerint ültek, nyomják, börtönbe zárják és végzik ki az embereket? Lehet-e az életet elvonatkoztatni, a valóságot kicsempészni az irodalomból és ha lehet, szabad-e?

A Pen klubok képviselői Edinburgban állást foglaltak. Mindenekelőtt Hiler Németországot éllyegezték meg, nem az irodalmi forma és stílus, hanem a humanizmus és az igazság nevében. Egy ország, ahol az írást úgy bírálják, hogy ki írta, szöke, vagy barna, árj, vagy számita, ahol nem a tartalmat, nem

özönló zsidó fürdővendégek legnagyobb megelégedésére nemis hivatalos. Magyarul beszélgettünk el egymással: a főrabbi ur, széplelésére nagyszombati. Így mondja el nekem a plani zsidók megható hisztériáját:

— Ezen a vidéken hosszú évszázadok óta élnek zsidók. Mindenkor békés egyetlítésben a városok és falvak keresztény lakosával. A plani hitközség is évszázadokra tudja visszavezetni történetét. Már abban az időben erősen fejlődő körség volt Planban, amikor a Sintzendorff grófk voltak ott a földesurak.

— Ferdinánd császár idején történt, hogy az egyik özvegyen maradt Sintzendorff grófnő megharagudott házi zsidójára. Haragjában el halározta, hogy elkergeti a zsidókat Planból. A zsidók a grófnő haragja ellen a császárnál kerestek védelmet. És Ferdinánd császár pá tenest adott ki arról, hogy a zsidókat nem szabad bánítani, meg kell hagyni őket ott, ahol vannak ...

— Amikor a grófnő tudomást szerzett arról, hogy a zsidók a császárhoz fordultak, éktelen haragra gyult. De a császár parancsával szemben tehetetlen volt, illetve: mégis kiokoskodott valamit ...

— Magához hivatta uradalmának Intőz-jét és azt mondta rekk: „Nem akorom három napig látni a zsidókat. Mondd meg nekik, lünnenek el három napra. ... Aztán, ha a haragom lecsillapodott, ám jöjjenek vissza!” A

— Amikor a grófnő tudomást szerzett arról, hogy a zsidók a császárhoz fordultak, éktelen haragra gyult. De a császár parancsával szemben tehetetlen volt, illetve: mégis kiokoskodott valamit ...

Ha Palesztinába, Egyiptomba, Sziába, Török-avagy Görögországba akar utazni, úgy nem kaphat megbízhatóbb utazási iradót, mint a M. Iampolski, a Keren Kajemeth volt romániai igazgatójának vezetése alatt álló

ZION-LLOYD-ot

Forduljon tehát bizalommal csakis a

ZION-LLOYD-hoz

BUCUREȘTI, Calea Victoriei No. 33.

Két zsidó lezuhant

Max Pallenberg a világhírhírű zsidó színész lezuhant repülőgéppel és Karlstad gyönyörű sétányain nem fogja többé kuráját tartani. Nem fog többé Sprundelt inni és nem nézi majd az Alte-Weise ragyogó kirakatait. Pupp előtt sem fogja nézni az elegáns Járókelőket, akik kurára jönnek a világ minden részéből és tisztelettel nézik Pallenberget, a nagy zsidó aktort. A legnagyobb német zsidó komikus, aki valaha élt, ilyen tragikus véget ért. Az egész világon megdöbbentést kellett a szerencsétlenség, amely egy nagy zsidó karrier végét jelentette. — Egyes alakításairól egész iradaom keletkezett. Így például Zavadnik „A Schmidek család” című szindarabjának egyik alakjáról olyan figurát alakított, amely számos könyvben foglalkoztak. Az életben is erős vitallású ember volt és a „Pallenberg-kiadás” világszerte ismertek voltak. 1877-ben született Wienben, egy Oroszországból bevándorolt zsidó gyermekként. 1914-ben Reinhardhoz szerződött Berlinbe. 40 évig dolgozott a német színpadokon, de azután jött a nagy „konkurens” Hitler, aki nem tűrte, hogy az ő lehetőséget propagálják a német színpadokon. Felesége Fritz Masary szintén zsidó, aki bőkezűen támogat minden zsidó intézményt. Pallenberg elparentálói nem igen emlékeztek meg arról, hogy ez a tragikus véget ért zsidó művész, milyen rosszul járt anyagiul néhány évvel ezelőtt, amikor egész élete munkáját, sok-sok pénzt elveszítette a Rotschildok alapította Amstel-bankban. Ezért loholt most is, ezért repült, ezért szellett, mert élete egész munkájának eredményét elvitte az amsterdami nagy bankkrach. A Rotschildok üzletpolitikája miatt kellett közvetve meghalni Max Pallenbergnek. Az elvesztett dollár-százrezek miatt.

S ha már kegyetlen szavakat szentelünk neki, akkor ne feledkezzünk meg a lezuhant másik szerencsétlen újról, aki az 55 éves Moses Sturak helsingfors-i gyáros volt, aki előjárója az ottani hitközségnek és a finnországi Palesztina-kiállítás megszervezője volt. Szegény zsidó testvérünk, gyászos véget ért a nagy csehországi fűrdőhely felett, a repülőgép konstruktorok bűnszörnyelműsége miatt.

család válotta fel őket. És ez a gondolkodásban fenköli, viselkedésében előkelő, cselekedetében nemeslelkű család újra felkarolta a zsidókat, megbecsülte bennük jó tulajdonságaikat. Pártfogásába vette őket.

— Különösen Kajetan Berchten von Heimchauschen tűnt ki.
— Az ő idejében történt, hogy a plani zsidóknak új temetőre volt szükségük. A régi már szűknek bizonyult. És sehol a környéken nem volt temető céljaira alkalmas terület. A gróf erre, úgy rendelkezett, hogy a grófi kastély parkjából kell kiszakítani a plani zsidók temetője részére megfelelő helyet. Így is történt. És azóta a plani zsidókat ott temetik el, ahol valamikor Sintzendorff grófnő olyan háttartalan haragra gyulladt irántuk. Ott alusszák a zsidók örök álmaikat, ahol a grófi kastély barokk palotája emelkedik. Földig érő aigai-kei fűzfák állanak itt a park partján és valamikor fehér hatlyuk uszóklik a fő síma tükre. Virágos sirhanok alatt itt várják a fellámadást a Sintzendorffek és Heimchauschenek „Schutzjude”-ainak utóda. És maguk a házi zsidók is...

— Amde a nemes gróf nagylelkűségét más cselekedete is emlékeztetése te.

— Amikor meghalt, végrendeletében megemlékezett a szivehez nőli plani zsidókról. Nagyszegény alapítványt hagyott hátra arról a rendeltetéssel, hogy annak kamataiból kell el-

A büntényák forradalma

Valljuk be — ürvendünk neki. Fenntartás nélkül és szívből. Ürvendünk annak, hogy végre látja az egész világ, kik vezetik a világ egyik legnagyobb kultúrnapét. Roehm kapitány forradalmat szit saját árja vezelői ellen. Roehm kapitány, kiről Hitler állítja meg most, hogy beteges idegretű és bűnös sexualitású ember. Hogyan lehet egy embernek ilyen beteges szenvedélye? És ha van, akkor miképen lehetséges az, hogy egy ország iránnyításában vezető részt vegyen? Mert Roehm és a többiek, súlyosan betegek, aberáltak, nem normalisak, amintohogy nem normalis idegretű ember Goebbels és Göring sem. Romlott, erkölcsileg a legmélyebben megbélyegzett emberek, akik látol minden ész-zszerűségtől, látol minden humánus érzéstől, látol mindentől, ami emberi — odaállanak a kormányruhoz és „vezetnek”. Üdvözik a zsidóságot, ezt az erkölcsileg oly magasan álló -gységet, amely soha tesit és lelki elváltozásokra, en masse nem képes, akikben dacára az évezredek üldözésnek és megalázásnak, tisztán élnek a magasabb erkölcsi ideálok. És ezek ellen dühöngenek a homoszexuálisok undorító betegszenvedélyű serege, a Roehmek és társaik. A legüldözöttebb büntényák hősei, az emberi élet legelső fertőjében vonagló emberek. Emberek? Fenevadak inkább, akik gyilkosságra uszanak, hogy flagelláns és perverz ösztöneiket kiélhessék. Felülbent egy pillanatra a fityol és mögöttük nem látnak egyebet, mint undorító piszok, amelyet össze-foglaló kifejezéssel: nem-etiszociálmusnak neveznek. Ha valaki is, bárhol kétéltedett eddig talán abban, hogy Hitler örül jóslata az ezeréves nácuralomról, a lehetőségek birodalmába tartozna, akkor meggyőzheti a két-kedőket arról, hogy ennyi erkölcsi alacsonyrendűség, züllöttség és rondaság után nem lehet más végül, mint a dőstelen halál. S akiknek mindezit közzé lehet az emberiség, legfeljebb a homoszexuálisok klubjában kaphatnak mellszobrot, mint a betegségnek és alantas szenvedélyeknek legkimagaslóbb reprezentánsai. Ez volt Roehm és ezek a többiek Hitler-országában.

Egy amerikai zsinagóga elégett Tóramaradványait temették el Brooklynban

Megrendítő leírát olvasunk egy amerikai zsidó lapban, a brooklyni „Ajahve Emez” templom elégett 6 szétéjének elméleti szertartásáról. A templomban tűz ült ki és elha vasatolta a frigyesszékényt, a benne lévő 6 írátekeressel és a megfóval. Régi szokás szerint az elégett tekereseket el kell temetni. Ezek fölöntak a templomban, mélyesges csend uralkodott, csak néha hallatszott a női temetőből jövő felcsukló zokogás, melynek egyenét a férfi székelyben is az életközlemő megjezdődt és az élet cökével rias-cossá szótóli homokú férfiak is szobtendőkhez nyul-tak és lörölké könyv íret.

Az elégett szent tekereseket a szószték elé leték le, fekete keadóvel laboritva. A szónokot beszédel megrázták a hallgatóknak szívét. Annál is inkább, meri a hallgatók nagy része Oroszországból származott, sok rokonuk Nemetországba vándorolt és így megrendítően hallgatták, a akkor a szónokot arról beszélt, hogy a Tóra elégetése az, ami Oroszországban lörölké a zsidó lélekkel és a Tóra pergeménjének elégetéséhez hasonló, amikor Nemetországban a zsidóság fizikai létét akarják lehetetlenné lenni.

A beszédek után megindult a temető felé a szomorú menet. Egy szegény szabó Newyorknak egy messz külvárosából jött és hangosan zotogta: „Öz-szesz megtakarított pénzem egy fél dollár, odaadom egy új széfé írásához, de engedjétek a temetésben való részvételhez.” A temetés megenben igen nagyon zokogott egy öreg ember. Ismerősül emondták az ő rendkívüli szomorúságának okát. Felesége elhunyt, gyermek nem maradt utána és azért nagy egyéni áldozatot árán széfé íratott egy elsőrengu

Gyorsan és biztosan

hat a Togal-tabletta minden **Műléses megbetegedés** ideggyógyulat, Spanyolnátha és mindennemű **Rheumatisches betegség** esetén.

Togal oldja a húgysavat az elváltozása a szervezetbe káros anyagokat! Minden gyógyszerterábia és drogterábia! Lei 52 — vagy Lei 130 — Biztos hatású csakis a

jeruzsálemi szajfer által és a brooklyni templomnak ajándékozta, azal akart mgánaak enlélet állítani, amely értékesebb a földi gyermekekben előt nevel.

Három hónappal ezelőtt történt ez. És most kísért a gyermekeket helyettesítő szent tekeressel a temetőbe... Sok autót lehetett látni, amelyekben öreg emberek ültek fiatalabbakkal. Atyák és fiúk, az öregek, amikor bevándoroltak, még ezeken a tájakon laktak, de a második nemzedéknek ez már zsidós hely volt, jobb helyre költözöttek, süléket magukkal vitték. De amikor az újsgokban megjelent, hogy mi történt a régi kis templomban, akkor az öreg apák nem nyugodtak, amíg fiuk nem vitték el őket oda, ahol egyszer mint „zsidó” bevándorlók állatokodtak. A temetőben újra felhangzottak a beszédek, imák s az egész gyülekezet oly szomorú volt, minthogyha egyenlő gysza lett volna mindenkinek.

Ebben a gysában volt valami felemelő. Az a tudat, hogy Izrael még mindig, a mai anyagias, pogány korszakban is: a Tórának népe.

Z U S **menorák gyertyatartók, serlegék, T evészközök, Templomi kegy-szerek,** bármily művészi kivitelben leg-olesőbb árban.

Gyártása és eladása:
„Tacumul” **ezüstáru gyárban**
CLUJ, Strada Gen. Neculcea No. 6.

HIREK

A „Nepünk” cikkeinek utánnnyomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5694
Péntek: Tamuz 23, július 6.
Szombat: Tamuz 24, július 7.
Heti szidra: שבת
Heti háfóra: דברי הימים
Roschodes bentsch. מכתב החודש
Szombat kezdete:
Üzlet bezárás 8.05
gyertyagyújtás 8.10
Iszlenszetelet kezdete 8.15
Szombat betefezése 9.15
Perek 1. פ-ק

— **Dr. Angelo Goldstein, csehszlovák zsidó képviselő a sajtóigazgatás ellen.** Praga. A csehszlovák parlamentben a napokban tárgyalták az új sajtóörvényről, amely kifejezetten védelmet biztosít a nemzeti kisebbségeknek. **Dr. Angelo Goldstein**, az alkotmányhoz tesülett tagja, éles szavakkal foglalt állást az antizsidizáló sajtó igazgatási ellen, amelyet egyes német és cseh nyelvű lapok szisztematikusan folytatnak a zsidó lakosság ellen. Ezek a lapok sérítik a közlérsóság alkotmányát és a zsidó lakosságot vallási és fajli hovatartozandósága miatt — alacsonyabbrendűnek minősítik. **Dr. Goldstein** tiltakozik az ilyen sajtómegnyilvánulások ellen nemcsak, mint a zsidóság képviselője, hanem mint a közlérsóság alkotmányának az őrdője is, mert ezen lapok legfőbbje alapján támaszlják azt meg. Látszólag ugyan a zsidók ellen küzdenek, de közben a demokratikus liberális csehszlovák alkotmányt neveltségessé akarják lenni. Déer igazságügyi miniszter kijelentette, hogy maga is legmélyebben elléli a faji és vallási igazgatást és kéri a sajtóörvény megszavazását, amely büntető szankciókat alkalmaz az igazító tartalmú cikkekre.

— **Tragikus halál egy adóvégre-hajtásnál.** Husztról jelentik: Az egész város azon súlyos csapás hatása alatt áll, amely egy nremrében a szentföldre kitelepedett Róth H. nevű zsidó ember feleségét érte. Róth családja nélkül ment ki és sikerült neki megfelelő elhelyezkedést találni Palesztinába. Az elhunyt héten a felesége is ki akart menni és összeszedte nagy nehezségekkel az okmányait és az utazáshoz sültkséges pénzt. Utazása előtti nap a pénzügyőrségnek tudomására jutott, hogy elutazni szándékszik, mire adóvégre-hajtó jelent meg nála, hogy értékeket és pénzt keressen lakásán. Az asszony a végrehajtótól annyira megijedt, hogy szivszélhűdést kapott és azonnal meghalt. A család iránti részvét városszerle igen nagy.

— **Nyugalom van Lengyelországban.** Varsó. — Az elmúlt héten már nem ékezték antiszemita kilengésekről hírek Lengyelországból. A terror, amely hónapok óta izgalomban tartja a lengyel-zsidóságot, egyelőre megszűnt. A hatóságok még mindig tömegesen tartóztatlják le a szélsőjobboldali szervezetek tagjait és internálják őket. Mokotowban, ahol röviddel ezelőtt Slomo Frimer zsidó fiatalembert őrizelbe vették egy antiszemita kilengés során, szabadlábra helyezték, miután kiderült, hogy csak önvédelemből vett részt a verekedésben. Lodzban, Stanislaw Grecki et, aki részt vett egy antiszemita tüntetésben, a bíróság 8 havi fogházra ítélte. A varsói hadbírósg Radzinski antiszemita vezért, aki tagja volt a felszólított náci pártnak, 1 évi fogházra ítélte. A lengyel kormány erőlyes intézkedéssel úgy lát-szik pontot tesznek az antiszemita zavargásokra.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozhelye Bucureștiben
KATZ orh. כשר restaurant
BUCUREȘTI, Str. Carol 36. I. em.

Házakat rombol össze és tovább folytatja vérvád propa-gandáját a palesztinai Hiszladruh

Jeruzsálem. A zsidó távirali ügynökség jeruzsálemi jelentések szerint, boltrányos belső zsidó harcokról ad hírt. A palesztinai munkás-szövetség, a Hiszladruh az egész országban hatalmas falragaszokban foglalt állást Kook és Jakob Met: főrabbi, valamint azon 110 zsidó vezető személyiség ellen, akik álltakoztak Stawsky halálraítélése ellen és mozgalmat indítottak szabadlábrahelyezésre érdekében. A Hiszladruh kiáltványában azt állítja, hogy Kook főrabbi és barátai nem azért bocsáj-tották ki felhívást, hogy megmen'sék Staw-skyt a haláltól, hanem hogy elhomályosítsák az Arlosoroff gyilkosságban az igazságot és egúrtel nyerjen a gyilkos. A felhívás azzal végződik, hogy jai annak a népnék, amelynek pástoriái gyilkosoktá vendékek.

Rechovthi koloniatán a Hiszladruh tagjai egy lépéssel már tovább mentek. Lerombolták éjszakának itdén egy házat, amelyet revisionista munká-ók néhány nappal ezelőtt fejeztek be. A palesztinai sajtó mélyen elléli ezt a vandál pusztítást. A Hiszladruh lapja a polgári sajtó írámadásaira mindössze annyit válaszol, hogy a zsidó Palesztinában elég magasra csapnak már eddig is a lángok, semmi szükség tehát, hogy még jobban alá-gyujtsanak.

Az a Hiszladruh folytat ilyen szegyen-tesjes politikát Palesztinában, amely ma acionista világszervezet vezetésének élén áll. Nem felelősen egyének tehát. A rechovthi rombolások azonban világszám megmutatták, hogy mennyire áll hivatása magaslatán acionista szervezet felelős fóruma és mennyire szolgálja a zsidó Palesztina fejlődését.

— **Ítélet a gunzenhauseni pogrom-perben.** Az ansbachi törvényszék előtt a napokban folyt le a gunzenhauseni kilengések részvevőinek ügyében a tárgyalás. 19 vádlottat 3 hónapra 9 hónapig terjedő börtörire ítéltek 5 vádlottat a bíróság felmentett. A törvényszék megállapította, hogy a kilengések során történt két haláleset öngyilkosságból keletkezett. A német lapok mindössze ennyit írtak a gunzenhauseni pogromról amelyet egyébként teljesen titokban tartottak. Amidőn két angol újságíró a pogromról tudósította lapját, azonnal letartóztaták. Az ítélet elhang-zott ugyan, de senki sem tudja kontrollálni, hogy a vádlottak valóban lefogják-e ülni büntetésüket és nem e csupán külföldnek készült a formális ítélet.

— **Halálozás.** — A michaloveci hitköz-ség nagy tiszteletnek örvendő ros Beszdinje, Grünberger Mózes, 62 éves korában, rövid szenvedés után elhunyt. A város ösz-lakossá-ga szívelete jelöl ülelelt lezárta és osztal-n résztvétel vett részt az elhunyt temetésén. Az elhunyt fölött két fia és veje Mandel Béla, valamint Izrael Brody dájén mondotlak gyász-beszédel, majd a szinai rabbi, a gálszécsi dájén M. G. Moskovits, a vinnai rabbi, vala-mint a környék zsidó vezetői méltalták Grün-berger Mózes emlékét. Az elhunytban a mi-chaloveci zsidóság rabbi helyettesét is gyá-szolja. (H. E.)

— **Giondys szász püspök állás-foglal az antiszemitizmus ellen.** Dr. Giondys püspököt dorina-velvri látogatása alkalmá-val a hatóságok után dr. Dolberg, a dorina-velvri zsidó hitközség elnöke is üdvözölte, aki üdvözítő beszédében emondotta, hogy az evangélikus és a zsidó egyházak között mindig a legteljesebb harmónia uralkodott.

azonban az utóbbi időben a körüljáró nyomások alatt ez a harmónia kezd veszélybe lenni. „Reméljük — mondotta a hitközségi elnök — hogy a püspöki látogatás után az ellentétek teljesen el fogják al-mulni.” Dr. Giondys püspök válaszában a közelző-ket mondotta: „A keresztény vallás szoros kapcsolat-ban van a zsidó vallással. Az ótesianentum részünkre is szent könyv. Mindannyian egy Istennek vagyunk szolgáló. Örvendni fogok annak — fejezte be szavait Giondys püspök — ha a mai izzó atmoszféra meg fog teljesen szűnni.

Gütermann-féle
varró- és gomblyuksejlem

A varróselyem előnye, hogy egyenlő értékű a nyerselyemmel.
A varróselyem tiszta selyemből készül.
A varróselyem szántartó.
A varróselyem ellenálló az időnek.
A varróselyem lényeg természetese.
A varróselyem több mint 600 féle színben készül.
A varróselyem olcsó.
A varróselyem puha, elasztikus és a varrásnál alkalmazkodik a ruhadarabokhoz.
A varróselyem felhasználásánál a szemek nem szakadnak el.
A gyapju vagy selyemszövetek festésénél a varrás csak akkor kárpaj meg az új színt, ha gépselyem alkalmazunk.
Figyeljen jól tehát, hogy ruhája mivel lesz megvarrva.
Ne takarékoskodjon a varrásnál.
A varróselyemnek nincs párja!

Használjon tehát Gütermann varróselymet az a legjobb.
Gütermann & Co. S. A. Románia, București.

Kérjük mindenütt az **„ALBA-IULIA”** antiszeptikus pipere szappant. Kézmosáshoz használjuk az olcsó és kiváló minőségű medve védjegyjű **„URSUS”** szappant.
Oyrtja: **Breckner János r.-t.** Alba-Iulia

„Elastic” A. Dalky & Co Sibiu
első romániai rugó-, reszelő-, fejsze- és kapa-gyár.
Telefonszám 34. — Str. Pulberáriei 1. sz.

Automobilrugók
Kocsirugók
Mozdonyrugók
Villamosvasutai rugók
Csavarrugók
Villamosvezetékirtató vasak
»D. C.« és újragótt reszelők
Fejszék, csákányok
Sulykok és bunkók
Kalapácsok
Bárdok, dexlik
Ásók és kapák.

Hat hónap alatt 2.700.000 lejt vertek el a satumarei főrabbi miatt

A mai satumarei hitközségi vezetőség garázdálkodása miatt kettéválk a nagy hitközség

1.200.000 lei comisia interimare és installálási költségekre, 100.000 lei főrabbi burdára és luxusberendezésekre, 50.000 lei nyaralásra telik — a többi tisztviselők éhenhalnak

Satu-Mare, július hó. Amikor hónappal ezelőtt Teitelbaum Joel főrabbi elfoglalta Satumare főrabbi székét, azt hittük, hogy végleg lekerül napirendről ez a sokat tárgyalt téma. Azt hittük, hogy egy békés korszak kezdődik a satumarei hitközség életében és nyugodtan jár az egész erdélyi zsidóság helyzete, amelyet főképpen az a chassidikus irányzat zavart meg alaposan, amelynek Teitelbaum Joel főrabbi a vezére.

Százeven halottunk volna még további rá is, ha a satumarei közvélemény elemetáris erővel megszólalásra nem kényszerít. Sajnálatos, hogy a béke Satumaren nem állott helyre, a lelkek csak rövid időre nyugodtak meg, a főrabbi beinstallálása után, mert most újabb forrong az egész nagy kehilla. Ami pedig a legszomorúbb, az a garázdálkodás, amelyet Grósz Dávid inaugurált, feltételez a teljes anyagi csődbe jutlása a hitközségnek. Már e rövid néhány hónap alatt is, annyit terheltek a hitközségre, hogy az roskadozik elatta és pontosan kiszámítható az a pillanat, amikor a satumarei hitközség meg kell érje maga ellen a csődöt, éppen a főrabbi és a jelenlegi elnök jóvoltából.

Lássuk, miképpen áll a helyzet? A hitközség szánlása érdekében a múlt évben eladtak egy ingatlan. Azt hiték, hogy ezzel meg szabadultak az adósságoktól és úgy ezzel, de szánlása volt a hitközség. A főrabbi installálójának idején összadósság 1.300.000 lei volt. Ezzel szemben ma elig néhány hónapi garázdálkodás után a hitközség adóssága meghaladja a 4 millió lejt. A kiváltság össze kell csapja a csődalköztől kezét, mert hihetetlennek találja, hogy alig egy fél év alatt, miképpen lehetett 1.300.000 leiből 4 milliót csűrháti.

Beható vizsgálat tárgyává tettük ezt a kérdést és illetékes helyeken érdeklődtünk, hogy miképpen nöhetett meg így rövid idő alatt a hitközség adóssága. Kérdésünkre a következő felvilágosításokat kaptuk:

1. A hitközség egyrésze azt hitte, hogy Grósz, a gazdag számlatartó és börtényes, egyéni passzívából akart minden áron hitközségi elnök lenni és amikor Teitelbaum, akkori csereti főrabbi hecserjével ellátott comisia interimare kinevezte, akkor az ezzel járó összes költségeket gálánosan, saját zsebéből és párhívt (Freund család) anyagi támogatásával eszközölte. Nagy lelt a tegok meglepetése, amikor megtudták, hogy az előlegezett 1.200.000 — írd és olvasd egymillió és száz-ezer bucaresfti, valamint egy királyi fogadatlásnak is megfelelő fényűző installálási költségeket a hitközségnek kell megfizetni. Azt hiték, hogy egy ilyen gazdag embernek, aki alig 39 éves, megér néhány száz ezer lejt egy satumarei hitközségi elnökség. De arra senki sem mert még álmában sem gondolni, hogy ezeket a költséges személyi passzívákat, a szegény hitközségi adó és gabella fizetők zsebéből kell előteremteni. Grósz Dávid és a Freund család, a Teitelbaum Joel főrabbi Satumaraera való erőszakos behozatalát, — a főrabbi ellenzékével, tehát a hitközség nagyrésztével fittelt meg. Ha nem fizetnek, akkor ott áll a pallos, ez esetben a chatef, amely azonnali nem véte, míhelyt valami néa felszik azoknak, akik akeratukát „minden áron”, még ilyen drága áron is rá akarják erőszakolni a többségre.

2. Teitelbaum Joel főrabbinak kifizettek egy évi lakbért előre 100.000 lei összegben.

3. 400.000 lejt adtak arra a célra, hogy vegyen egy házat. A 400.000 letes ház már meg is lett véve, természetesen nem a hitközség, hanem a főrabbi nevére. A hátralékos 500.000 lejt ha közben változás nem áll be, valószínűleg szintén a hitközségnek kell megfizetni.

4. Egy drága szőrbundát vettek Teitelbaum főrabbinak és a lakásába olyan pazar villanylámpák szereltek, amelyek beillenek egy nagyon elegáns főúri lakásba is. Mind ezt a hitközség kasszájának terhére. Ezek és más investálások 100.000 leibe kerültek. Mennyivel szebb lett volna, ha ezt a passzívót szintén a Freund család, vagy Grósz Dávid, vagy együttesen a lelkes chassid gárdával engedték volna meg maguknak. A többi összeseket az installáció horribilis költségei emésztelek fel, valamint a következők fizetési kötelezések:

5. Főrabbi évi fizetése 210.000 lejt. Vele, akinek fizetésére a jövőrelele előtt Teitelbaum főrabbi nem reflektált, szintén évi 70.000 lejt tesz ki.

6. Jött még egy daján és két megliach a főrabbiól, ezek költségei szintén százezreket emésztenek fel. Summa summarum, a hitközségnek Teitelbaum Joel főrabbi és az általa igényelt, de fölösleges tisztviselőgárdája évi 600.000 lei költségigébbletet jelent.

7. A napokban saavaztak meg „nyaralási költség” címén 50.000 lejt a főrabbiaknak.

Kérdézzük, miért kell a satumarei tízezer főnyi, a napi gondokkal küzdő, nemhogy nyaralásra, hanem még a legeszerűbb megélhetésre is alig kereső zsidóságtól 50.000 lejt olyan címen kiszóráni, hogy abból az anékiül is sziesztázó főrabbi ur pilenjen, nyaraljon. (Jellemzőt megemlíthetjük, hogy az oradeai hitközség, amely Erdély legnagyobb hitközsége, főrabbijának havi 11000 lejt fizet és nyaralásra nem utal ki semmit, pedig — sajnos — beteg ember, akinek phihenése nagy szüksége volna, pláne amióta idegelt, a mai vezetőség nem kiméli).

Meg kell még jegyezzük, hogy az így 4 millióra emelkedett adósságnak évi kamaja meghaladja az 500.000 lejt, tehát már ezt sem bírja fizetni a hitközség, nem szólva arról, hogy förtelenít soha nem fog tudni. A gabella túl magas, emelni nem lehet, (liba 24 lejt, tyuk 10 lejt, stb.), adót nem lehet inkoszálni, mert akiknek van, nem adnat, akiknek meg nincs, azokól hiába kérnek. Képtelenség tehát, hogy így 1.400.000 lejt évi és az újabb elviselhetetlen több milliósi adósságok alatt a hitközség előbb-utóbb össze ne roskadjon.

A rendes adófizetők előre látták ezt, távol is tartották magukat a választástól, ellenben a snorerek, a rituelis élet szegényei, akiknek abszolútú nincs semmi veszíteni valójuk, azok a voksért kapott és kenyérré szűk ségelt ellenzékért szavaztak a Teitelbaum Joel ódahozó Grósz Dávidra és Freundokra. Akik viszont saját zsebéből nem adnak, nem hajlandók anyagiakban áldozatot hozni, ellenben amit elkönnyelműsködnek, azt is a tegokkal fizettetik meg. Intább pusztuljon anyagiilag az egész hitközség, csak Grósz Dávid és társai uralkodjanak. Freund József a napokban az előjáróssághoz egy ajánlatot tett, hogy hajlandó egy újabb kölcsönt szerezni 500.000 lei összegben, ha egyedül teljhatalmúlag diszponálhat a hitközség anyagi és erkölcsi javai fölött és csak az káppon fizetést, aki ő jónak lát. Satumare zsidósága ismeri már ennek jelentőségét. Maholnap az összes templomokra, zsidó körépületekre, iskolára, bész-

Étterm ארטה כשר
Buzias fürdő, az üdülő vendégek részére, a higiénia minden követelményének megfelelő, a legnagyobb komforttal berendezve, pontos kiszolgálással és olcsó árakkal. Megnyit június hó 15-én.
Szíves pörtyögést kér az igen tisztelt fürdőző vendégek részéről.
KLEIN és WEISZ
Külön dietikus konyha. Buzias, Str. Postei 9.

hemidrosra ki lesz esetleg még írva: Freund-család és társai tulajdona.

Ezzel szemben, hogy megmutassuk az érem másik oldalát is, le kell szőgezzük azt a lényt is, hogy a hitközség tisztviselői éheznek, nem kapnak cirka fél év óta fizetést, a dajonimok és a tisztviselők körvéllel fordultak a hitközségi képviselőtestület felé, amelyben keserves érelmakkal elpanaszolják nyomorult helyzetüket, hogy napokig nincs mit egyenek, hus heteken keresztül nem jön asztalukra, sűrő gyermekeiknek még tejre sem jut, mivel nemcsak fizetésüket nem adják ki, hanem melékjövendelmüket is felszólta az új főrabbi. Minden esketést, te neletst ő személyesen véggez és a jövendelmeket maga teszi el. A dindórákat pedig a vejehez Mayer Lippehez küldi, aki lehet egy 22 éves derék gyerek, de beavattoltak szerint még megőzeletileg szincs predesztálná arra, hogy egy olyan bszedre állhasson, ahol egy Winlenitz Mose Dávid és Avrohom Chanoch Friedmann világhírű chareflek vannak, mert tudásban, még cipőjük sarkáig sem ér fel. Az éhező dajonimoknak bármelyike — a közhangulat szerint — jobban lett volna predesztálná a satumarei főrabbi székére, mint a jelenlegi főrabbi, aki vejevel együtt, egy szerencsétlen instrumentuma az erdélyi ortodoxiaknak és minden bajuk és vilátnak szülője, egész Transylvániában. A metszők a hitközséget dindórához hívták, mert nem kapnak fizetést. Tehát, még egyik oldalán a főrabbinak minden, milliókat adnak, addig a többiek a szó legszorosabb értelmében éheznek. A hitközségi tagoknak azért kell nyomorogni, megútkól mindent megvonni és némeyletnek az összekoldul gabellát kizadati, hogy a Freund Chaim és Grosz Dávid által nagy-siűtten kikölszöndött összeggel beinkasszálják a fizetést, a szegény satumarei zsidó ezrekektől. Akik eddig hitközségi támogatást kaptak, özvegyek, árvák, Talmud Tóra intézmények, ellél elesetek, mert minden bant kell az új főrabbinak és környezetének. Ha a főrabbinak fizetéséből csak a comiót mernek adni, azt nem fogadják el, visszadobják. Néki az egész jár. És ekkor gazdag hivat nem nyulnak saját zsebéikbe, hanem a szegény zsidók zsebébe, onnan minden telik.

A főrabbi egyébtől sem szimpulikus támogatást elől. Amikor a templomban van, tüntetésen nagy a lármá vele szemben. Ő pedig minden és mindenki fölött éri magát. Jellemző, hogy a Tóra elé sem megy, midőn azt a frigyláda-ból kivesszik, hanem azt is odaviszli neki, tehát a Tóra is feléje kell közeledjen — mert hiszen ...

Saját hitközségének ügyével sem törődik Teitelbaum főrabbi, csak folyton idegen hitközségek belügyével foglalkozik, hogy minél több helyen gyujtogasson és tífzések legyen minden egyes erdélyi kis és nagy hitközség. Ha törődne saját hitközségével, akkor észrevenné, hogy az elégtelenség irányában rőtön nő azok akik békejobbot nyujtának neki jövevelekor, ismét elkekeredetlen elfordulnak tőle. A hitközség nem csak erkölcsiileg, hanem anyagiilag is a végpusztulás felé halad. Ha Teitelbaum főrabbi valóban olyan makulátlan szent férfiú, hogyan tudja tűrni, hogy világhírű dajon moir, szegény sakterek, tisztviselők, árvák, özvegyek, Talmidé Chachomimok éhezzenek, miközben ő százazereket vesz ki milliósz házvételre, drága bundákat, csillárokat kap „ajándékba” és fűrdőre meg 50.000 lejt költéggel. Talán ezer éhezéstől legőrből gyerekszáját kellene jöltakáht leg-alább tellet és kenyérrrel ezebből a milliókból. Ha a főrabbi olyan világngnység és cadák, akkor ne csak magát nézze, hanem a szegény zsidó testvéreit is, akik elvégre mégsem azért élnek csupán, hogy az ő dicsőségét zengjék.

Végül a „népszerű”, önmagát a hitközség pénzén megvásárolt Elnökről kell néhány szót írjunk. Ez a hangos ember, lengő szakkalával, elegáns lakásával és négyemeletes szalma kalapgyárával, terrorizálja az összes hitközségi tagokat. A megszórosok például csak neki adják el a levágott állatok bőrét, hitelbe, mert különben „elbánk” velük. Ha ellenszegülnek, akkor a metsző nem vág nekik. Tehát börtényára részére kamatoztatja elnöki hatalmát. Izrael Jend nevű szegény hilsorsos, aki reklamálni volt nála a drága gabellát, egyszerűen felpofozta, úgy, hogy megdagadt az arca és

Palesztinai hírek

A Jewish Agency 5000 font kölcsönt bocsájtott ki Nahalban 35 ház építési költségeire.

Nahalaiban most kezdték meg egy csavargár építést, amely az első ilyen üzem lesz Kózelketelen.

A palesztinai kormány kereskedelmi hivatala most hozta nyilvánosságra az elmulit év kereskedelmi mérlegét, amelyben kiemelik a Németországból emigrált zsidó bevándorlók hasznos teljesítményét. Általában megállapítja a jelentés, hogy a zsidó ipar és kereskedelem az elmulit évben megannyibbott és megerősödt. Az import 8 millióról 11 millió fontra emelkedett. 1933-ban a vámdíjakból 2 millió bevétel volt a kormányának. 5 millió font investíció történt új építkezésekre. Az ültetvények felülte 175.000 dunámmal emelkedett, 89 új vállalkozás 500.000 font alapítókével nyílt meg, 15 társaság alapítókéjél 87.000 fontról 180.000-re emelte fel.

Április hónapban 2698 bevándorló közül 2614 zsidó volt. 284-en ezer fontot meghaladó összevél rendelkeztek, így tehát újra legtevesebb 284.000 font löke áramlott az országba.

Hívatatos jelentések szerint a tel-avivi Levante Messen, amely 40 napig tartott, cirka 1 millió font értékű vétel és eladás történt. Az összes cégek és vállalatok, amelyek résztvettek a vásáron nagyon meg vannak elégedve az eredménnyel. Különösen jó eredményeket hozott a vásár angol és helga kiállítóknak. Több mint 2000 alkalmazott látta el a vásár tartalma alatt a szükséges teendőket. A Messe megszervezése több mint 150.000 font befektetést igényelt.

Az angol mezőgazdák két vezetője érkezett a napokban Palesztinába, hogy tanulmányozzák a zsidó mezőgazdaságot és kollektiváltak. A palesztinai zsidó telepítés eredményeit az angolok saját hazájukban a növekvő munkanélküliség megszüntelése érdekében akarják felhasználni. Az egyiptomi kormány ugyancsak delegációt menesztett Palesztinába a zsidó gazdaság tanulmányozására. — Anglia és Egyiptom tehát a zsidó Palesztinába mennek tanulni eredményes gazdálkodást.

Tel-Aviv mellett, — Nachlat Jiczchakon egy új olajgyár létesült „Yvner Ltd” néven. Az új olajgyár nagy termelési aprátussal indul meg.

Leo Pinsker, a politikai cionizmus nagynevű előharcosának földi maradványait, mint ismeretes az odesszai exhumálás után Palesztinába szállították. Telemének végleges elhelyezése a jeruzsálemi héber egyetem földjén, a Sopus hegyen fog végbemenni. Sirhelyet M-Ussinschkin és Dr. J. L. Magnes az egyetem kancellárja keresek ki számára.

A Karmel hegyen lévő mintegy 15.000 dunámmal zsidó földterület újabb 1000 dunámmal növekedett, minthogy számos arab birtokos adta el földjét zsidóknak.

Az általános (kláll) cionisták világ-szervezete elhatározta, hogy 1934 augusztusára világkongresszust hív össze. A világkonferencia a cionista mozgalom belső párharcával kíván foglalkozni és áttáradló megoldást találni. A konferencia helye még nincs elhatározva.

Palesztinai lapok megírják, hogy a Tel-Aviv közelében fekvő Sarona vab falu lakosai elhatározták, hogy a jövőben zsidó számára nem adják bérbé lakásaikat. Az uőbbi napok során megtörtént, hogy egy Afrikából érkező német előadást tartott Saronában, amelyen két amerikai zsidó is megjelent, azonban a hallgatóság fényes megjelölése miatt hamarosan el kellett hagyniuk a falut. — Ezzel kapcsolatban érdemes megemlíteni azt is, hogy amióta az angol hadsereg bevonult Palesztinába, a halóságok

kisajátították a német telepesek földjét és csak a cionista Executive Intervenciójára adták számukra azt vissza. A Tel-Aviv közelében lévő német falu lakosai a zsidó építést követő fellendülés alatt meggazdagodtak és most így hálálják meg, igazi német nemzetszocialista módra azt, amit a zsidó Palesztinának köszönhetnek.

Tel-Avivban egy selyemgyár létesült, amely már is 100 motorral és 31 szövőszékkel dolgozik. Ramat Ganban, Tel-Aviv mellett egy cipőgyár és börtényár létesült. A Tiberiasban 1922-ben alapított gipszgyár, részvényvásárlás lett és vette a „Palestine Gypsum Co. Ltd.” nevet.

A déligyümölcs exportban a tavalyival szemben 1 millió láda emelkedés mutatkozik, azonban ez nem kielégítő, mert a szezon elején nagyon rossz idők voltak. Eddig exportáltak mintegy 5.414.000 ládával, amelyből Jaffán keresztül 3.205.000, Haifán keresztül 2.008.000 és Port Saiton keresztül 203.000 láda ment ki az országból.

Új utakkal és telefonnal köölték össze a koloniákat, hogy könnyebben tudjanak egymással érintkezni. Az iskolákat és klubokat rádióval látják el.

Tel-Avivban egy héber technológiai intézet létesült. Az évi költségvetése meghaladja a 30.000 fontot.

M. M. Ussinschkin, a Zsidó Nemzet Alap elnökét, a newyorki jidis technikai iskola fizetleltelbeli doktorává nevezték ki.

Az egyiptomi arab sajtó jelentése szerint Emir Adulah Londonban folytatott tárgyalásai során a gyarmatügyi miniszternek kijelentette, hogy hajlandó szabad teret engedni a zsidó bevándorlásnak és letelepülésnek Transjordániában.

Jólrtesült palesztinai körök információja szerint Sir Arthur Wauchope fő-kormányzónak rövidesen távoznia kell az ország éléről. Hírek szerint a kormányzó mandátumát, amely néhány hónap múlva lejár nem hosszabbítják meg, amint az eredetileg tervezte volt. Így tehát lehetséges, hogy már a nyár végén a kormányzó elhagyja hivatalát.

Május 31-től június 7-ig 30 új kereskedelmi vállalat nyílt meg Palesztinában, összesen 200.000 font alapítókével.

Az arab executive tiltakozását jelentette be a kormányzó, a vasúti központra Luddból Tel-Avivba való áthelyezése ellen. Ugyancsak tiltakozásukat jelentik be a Népszövetségnek, valamint a londoni gyarmatügyi hivatalnál is.

A lengyel antiszemita zsidókat vádolják Pieratzki meggyilkolásával. Varsó. — A lengyel nemzetdemokraták hivatalos organuma a „Gazeta Warszawska” egyik legutóbbi számát a halóságok elkövetették, mert ebben arra hivat fel a rendőrségnek, hogy Pieratzki belügyminiszter meggyilkolása ügyében folytatott vizsgálatot ejtse el a nemzetdemokratákkal szemben és a gyilkost a zsidók körében keresse, mert egyedül csak a zsidóknak lehetett érdeke, hogy a belügyminisztert eltegyék láb aól. Pieratzky volt lepa a „Kurjer Poranny” ezzel szemben megírta, hogy a gyilkosság napján a nemzetdemokraták ismeri vezére, Jan Mosdorf audenciára jelentkezett a belügyminiszternél, aki tiltkárjával közölte az antiszemita vezérnek, hogy csak néhány nap múlva fogadhatják. Mosdorf erre dühösen távozott, de még kijelentette: „Akkor már késő lesz!” Másfélóra múlva Pieratzky belügyminisztert agyonlőtték. — A német nemzetszocialista sajtó szintén „zsidó provokáció”-ról ír, noha épen a zsidók sokat köszönhetnek Pieratzkynek, aki erőlyes kézzel igyekezett az antiszemita agitációt és kilengéseket elfojtani.

— A lengyel antiszemita rágalomait azonban sehol sem veszik komolyan, a külföldi sajtó pedig az egészet ürültségnek nevezi.

Fertőzéstől óvja börtét táplálja Szt. László fertőtlenítő tablet szappan

